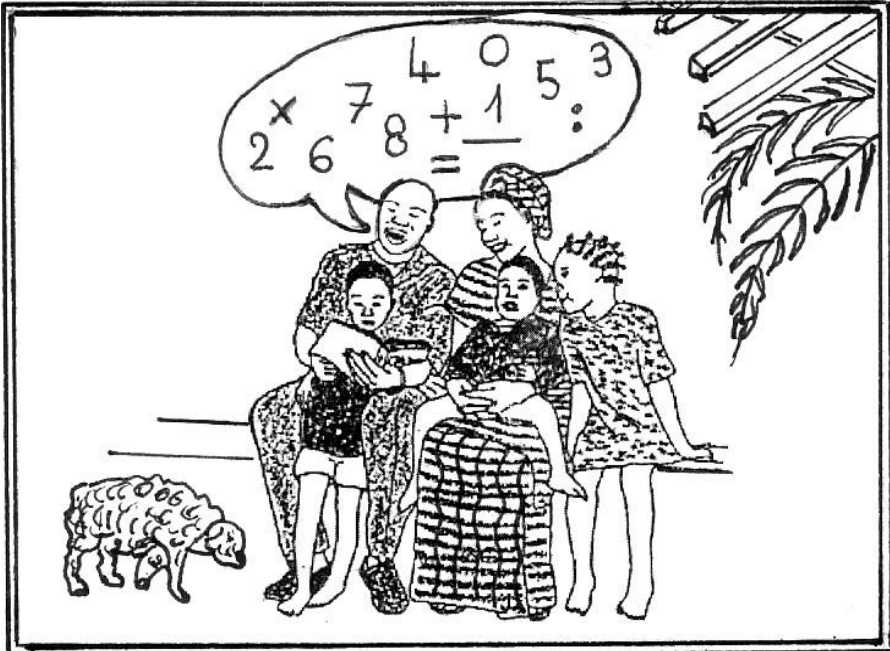

**Tə byendə heim də
cuóləm tuntuom !**

**Heim də cuóləm də byendəm
Sabi-cembi byali hyahə**

Apprenons à compter et à vite calculer

1er livret de calcul en byali

1ère édition, 2011

Tə byendə heim də cuóləm tuntuum !
Heim də cuóləm də byendəm
Sabi-cembi byali hyahə

Apprenons à compter et à vite calculer
1er livret de calcul

Traduit par KIATTI D. Pascal

Ce livre a été adapté de deux
livres originaux « Cours de calcul tome 1 et tome 2 »
en français, développé par ROOSEN Marie-Rose,
SIL Togo-Bénin

Illustrations adaptées par ROOSEN Marie-Rose

Dépôt Légal N° 5438 ; 4ème trimestre 2011
Bibliothèque Nationale
ISBN : 978-99919-864-4-9

1ère édition, 2011 ; byali
© 2011 SIL Togo-Bénin

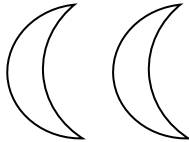
Byendəm 1

Heim hyahə dumba byendəm, 1 bə tei
tuú 9, bə sagə byendə 0.

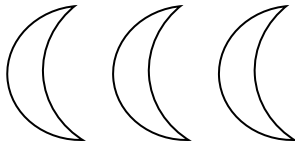
cerəm

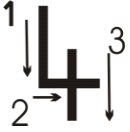
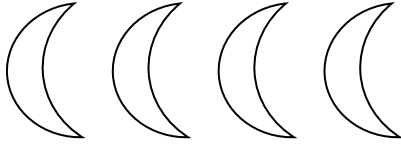
dia

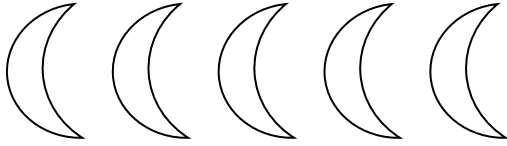
tari

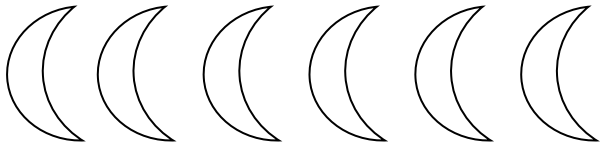
nasi

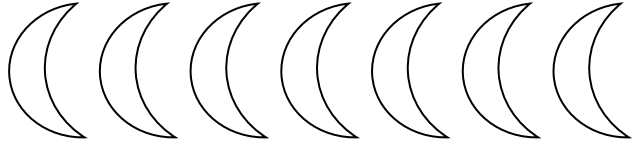
num

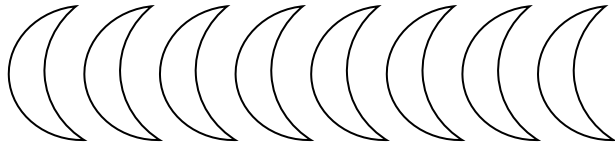
hadwam

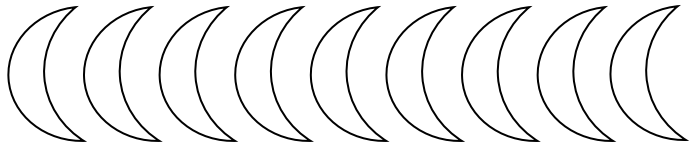
peléi

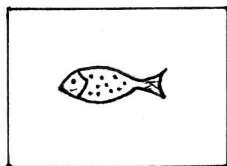
nei

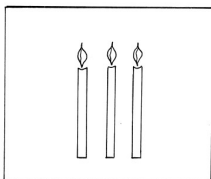

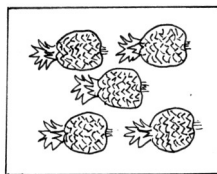
wái

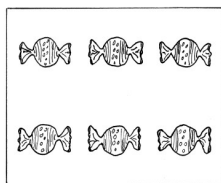

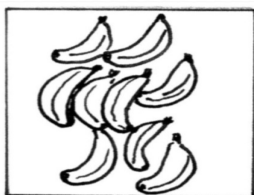
youyou

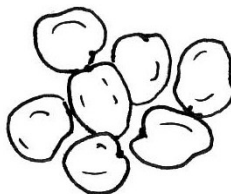

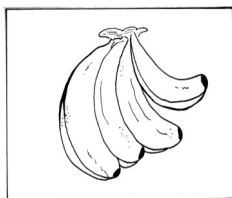

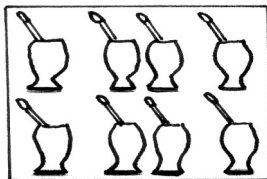

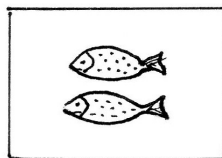

1

2

3

4

5

6

7

8

9

0

1

2

3

4

5

6

7

8

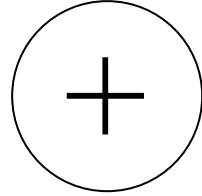
9

0

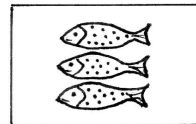
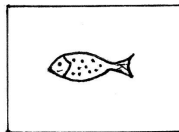
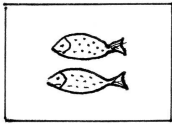
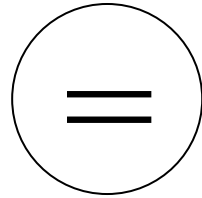
Byendəm 2

Dwonsəm bá cetə dumbi 0 bá tei tuú 9

Furí n pagərə-hí i twou-í i fiigu dwonsəm tiembi e.

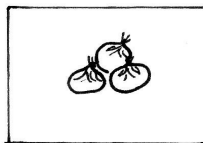
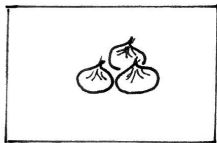

Furí n byabə-hí i dia, i fiigu bæ n tə cwóló bá wasə bá hyambə n dyeli e. Cuóləm hyahə də n nwam-məm.

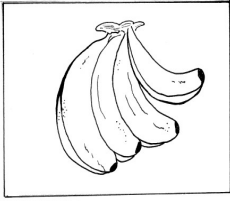
$$2 + 1 = 3$$

N dia bá dwonsə n cerəm də í nwam n tari.

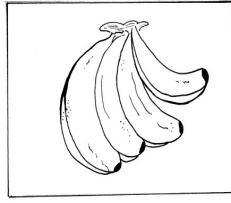

N tari bá dwonsə n tari də í nwam n hadwam.

$$+ =$$

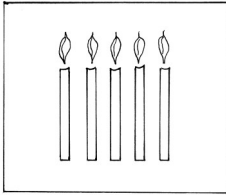

+

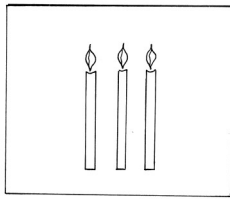

= _____

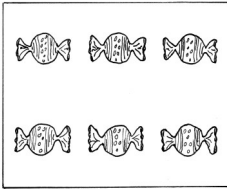

+

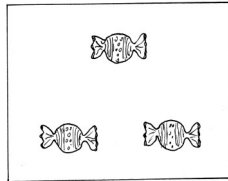

= _____

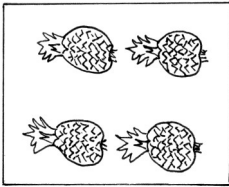

+

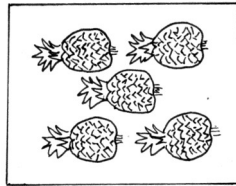

= _____

+

= _____

$1 + 1 = 2$

$1 + 2 = 3$

$1 + 3 = 4$

$1 + 4 =$

$2 + 5 =$

$2 + 6 =$

$1 + 8 =$

$3 + 0 =$

$3 + 4 =$

$2 + 3 =$

$4 + 2 =$

$3 + 5 =$

$2 + 7 =$

$5 + 0 =$

$6 + 0 =$

$4 + 0 =$

$3 + 6 =$

$7 + 1 =$

$4 + 4 =$

$2 + 7 =$

$4 + 5 =$

$2 + 5 =$

$8 + 0 =$

$1 + 8 =$

$9 + 0 =$

$2 + 2 =$

$3 + 3 =$

$$\begin{array}{r} 4 \\ + 2 \\ \hline = 6 \end{array} \quad \begin{array}{r} 3 \\ + 4 \\ \hline = 7 \end{array} \quad \begin{array}{r} 1 \\ + 4 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 3 \\ + 3 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 \\ + 1 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \\ + 5 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \\ + 2 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 9 \\ + 0 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ + 2 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \\ + 4 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 6 \\ + 3 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \\ + 7 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 \\ + 2 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 7 \\ + 1 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 3 \\ + 5 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 1 \\ + 6 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \\ + 2 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 8 \\ + 0 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 1 \\ + 3 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 8 \\ + 1 \\ \hline = \end{array}$$

Byendäm 3

Yaa toyena aha bé paa cuóləm hyahə dwonsəm.

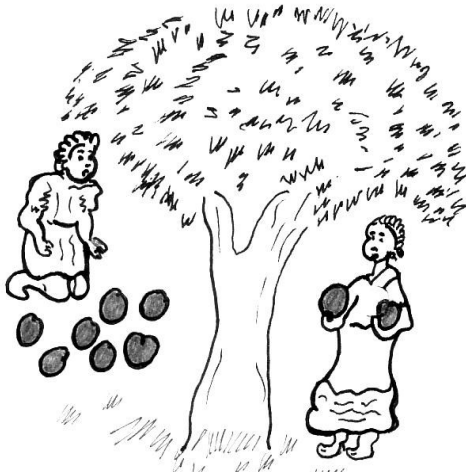
1. Sini, m hyuou sən wuurə hina hadwam.

Yaagə u wuurə hina tari.

¿ U hina sai nwam a twatə ?

$$6 + 3 = 9$$

2. Afia twotə tana peléi. U hywambəke twotə tana dia.

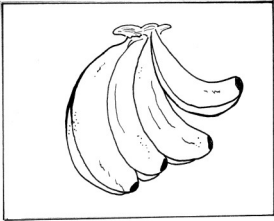
¿ Sə n twotə tana sai nwam a twatə ?

$$7 + 2 = 9$$

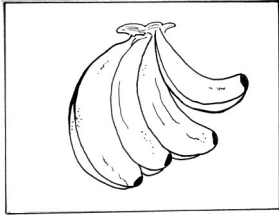
3. Amina kwosə banana nasi.

Fati kwosə banana nasi.

¿ Banana twatə sə n kwosəm ?

+

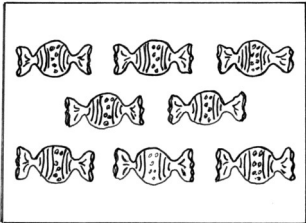

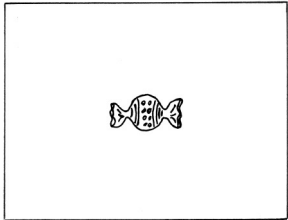
=

4. M hywambəkə púgə bwonbwona nei kə yúgú hyahə. Kə kogə hyahə də ceri.

¿ Kə tou bwonbwona twatə ?

+

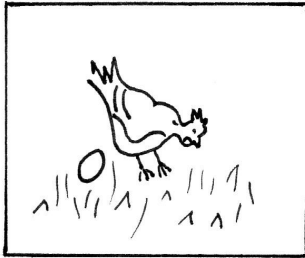

=

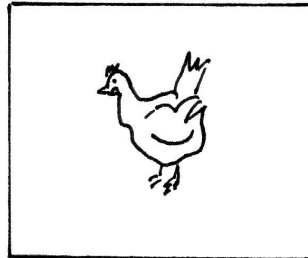
5. Sini kugə sən sandə hini ceri.

Yaagə kə pə sandə hini.

¿ Hina twatə də í kugə n sandəm ?

+

_____ _____ = _____

6. Mariyama tou dataasí dia, putaasí tari.

¿ U tou dataasí də putaasí twatə ?

+

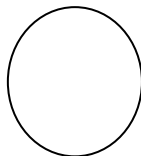

_____ _____ = _____

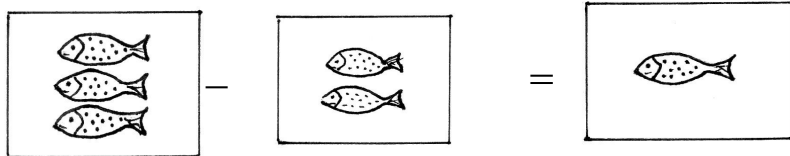
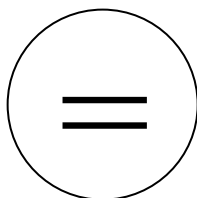
Byendəm 4

Paarəm bə cetə dumbi 0 bə tei tuú 9

Furú n fiigu-hu cuóləm hyahə
paarəm.

Furí n fiigu-hí cuóləm hyahə
də n nwam kəm.

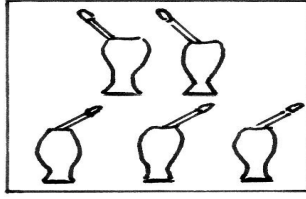
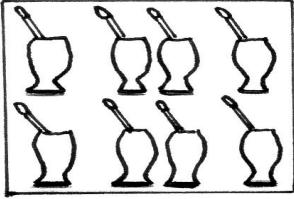
$$3 - 2 = 1$$

N tari bə paarə n dia də sándə n cerəm.

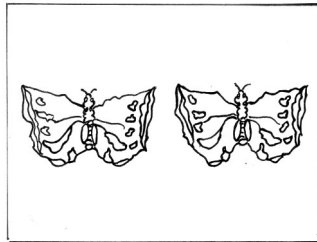
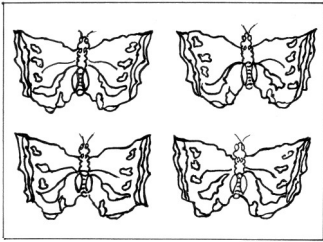
$$6 - 3 = 3$$

N hadwam bə paarə n tari də sándə n tari.

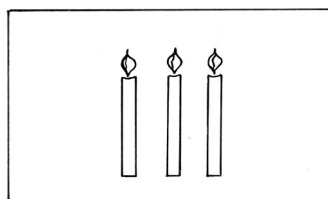
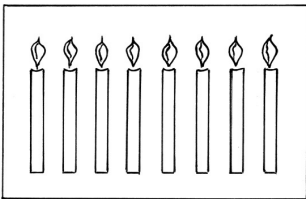
-

_____ _____ = _____

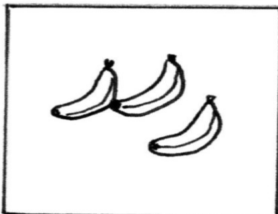
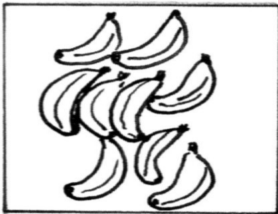
-

_____ _____ = _____

-

_____ _____ = _____

-

_____ _____ = _____

$1 - 1 = 0$

$2 - 1 = 1$

$4 - 3 = 1$

$3 - 1 =$

$4 - 1 =$

$3 - 2 =$

$5 - 1 =$

$7 - 1 =$

$7 - 4 =$

$5 - 2 =$

$2 - 2 =$

$5 - 0 =$

$3 - 3 =$

$4 - 2 =$

$6 - 6 =$

$6 - 3 =$

$5 - 3 =$

$9 - 0 =$

$4 - 4 =$

$6 - 4 =$

$6 - 1 =$

$7 - 5 =$

$8 - 5 =$

$6 - 5 =$

$8 - 7 =$

$9 - 7 =$

$8 - 8 =$

$3 - 0 =$

$7 - 6 =$

$2 - 2 =$

$$\begin{array}{r} 4 \\ - 2 \\ \hline = 2 \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \\ - 1 \\ \hline = 4 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \\ - 2 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 7 \\ - 5 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 \\ - 3 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 3 \\ - 1 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 6 \\ - 2 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 8 \\ - 5 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 \\ - 4 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 4 \\ - 1 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \\ - 2 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 9 \\ - 6 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ - 4 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 7 \\ - 3 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 7 \\ - 0 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \\ - 1 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 \\ - 4 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 8 \\ - 8 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 9 \\ - 2 \\ \hline = \end{array} \quad \begin{array}{r} 8 \\ - 1 \\ \hline = \end{array}$$

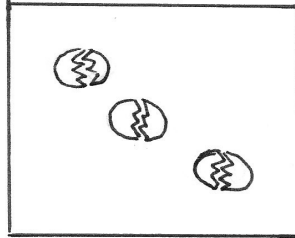
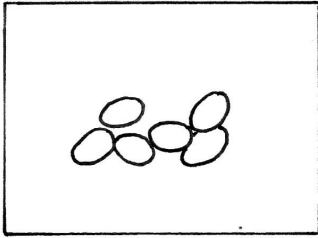
Byendəm 5

Yaa toyena aha bə paa cuóləm hyahə paarəm.

1. M hyouu wuurə hina hadwam.

A swanə a tari.

¿ U hina sandə a twatə ?

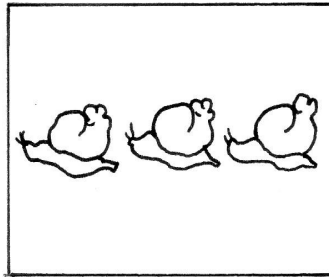
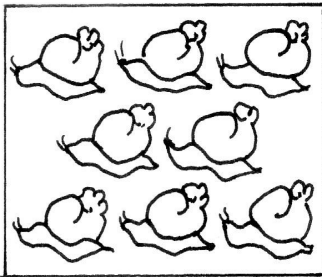

$$\underline{\hspace{2cm}} \quad \square \quad \underline{\hspace{2cm}} = \underline{\hspace{2cm}}$$

2. M hywambəkə mwei cíncánkworu nei.

Bə pa kə dwopu tə tari.

¿ Tə sándə tə twatə ?

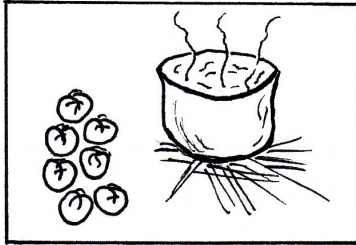
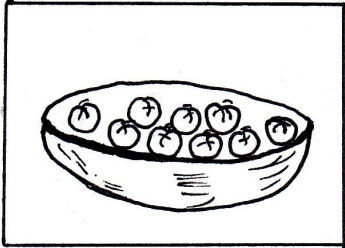

$$\underline{\hspace{2cm}} \quad \square \quad \underline{\hspace{2cm}} = \underline{\hspace{2cm}}$$

3. Fati nundə tomatu wái.

Bó sahə tomatu peléi.

¿ U tomatu sandə tə twatə ?

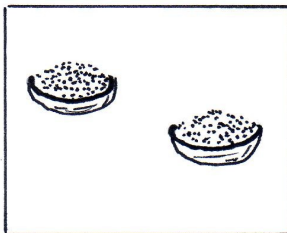
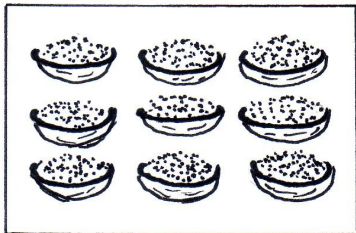

_____ _____ = _____

4. Amina tou mwénhí tarəsí wái.

Bó pa i youtuou sə dia.

¿ U mwénhí tarəsí sándə sə twatə ?

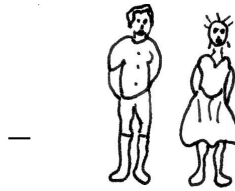
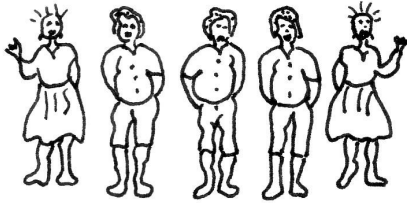

_____ _____ = _____

5. Dakoru-dii hyahə bisí nwam sə num.

Myati maanə bə n nwam bisí dia kwa yágə.

¿ Dakobisí sándə sə twatə ?

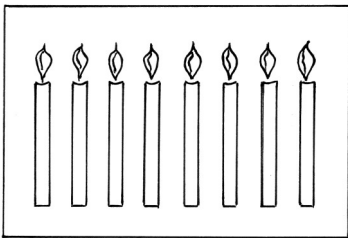

$$\underline{\hspace{2cm}} \quad \square \quad \underline{\hspace{2cm}} \quad = \quad \underline{\hspace{2cm}}$$

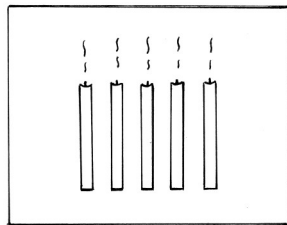
6. M pweu koogə busi-dyebə nei.

Yaam citə bə wúrə bə num.

¿ Busi dyebə twatə n kwari bə kóu ?

—

$$\underline{\hspace{2cm}} \quad \square \quad \underline{\hspace{2cm}} \quad = \quad \underline{\hspace{2cm}}$$

Byendəm 6 - Pwisí, də kosí, də tusa.

d - dumba

p - pwisí

p	d
1	0

p	d
2	0

$$10 + 10 = 20$$

N pwigə bə dwonsə n pwigə də

wagə bə n nwam pwisí dia.

$$10$$

$$+ 10$$

$$= 20$$

I wóndə tiemba aha bə n yuum bə diem bə cendə 10 bə tei tuú 29.

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

10

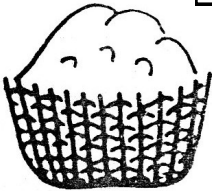
20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

20

dumba				1
pwisí			1	0
kosí		1	0	0
tusa	1	0	0	0

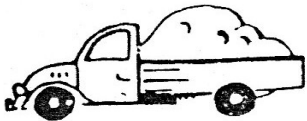
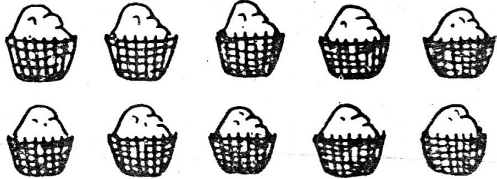
1

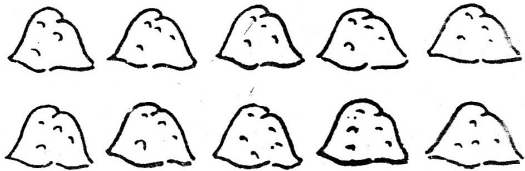
10

100

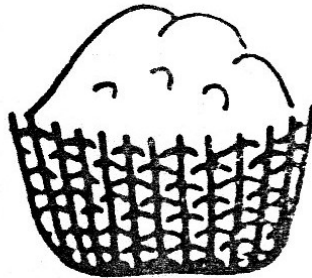

1000

Pwisí

$$1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 10$$

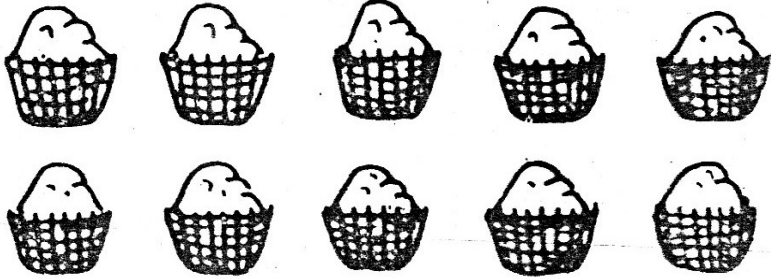

	
1	0

10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49
50	51	52	53	54	55	56	57	58	59
60	61	62	63	64	65	66	67	68	69
70	71	72	73	74	75	76	77	78	79
80	81	82	83	84	85	86	87	88	89
90	91	92	93	94	95	96	97	98	99

Kosí

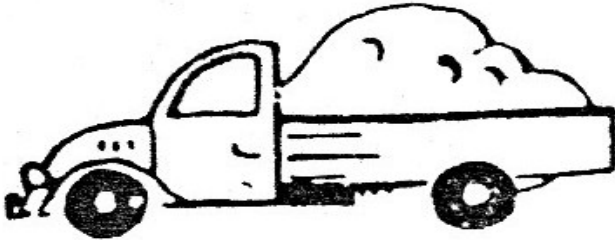
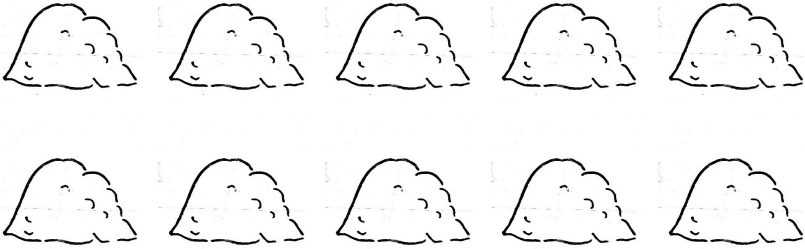
$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = 100$$

		
1	0	0

Tusa

$$100 + 100 + 100 + 100 + 100 \\ + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 = 1000$$

			
1	0	0	0

I n wagə bə yuum hanə hyahə tiemba aha bə dwomə.

			
		5	8
		9	1
		3	7
	2	6	5
	8	7	2
	6	5	0
	4	2	6
	5	4	3
1	9	1	4
3	7	8	9
2	3	5	2
4	1	3	7
1	0	9	8

Byendäm 7

Cuóläm hyahə dwonsəm dá sándäm kwa

		
	5	3
+	2	5
<hr/>		
	7	8

		
	2	4
+	4	1
<hr/>		
	6	5

$$\begin{array}{r} 12 \\ + 24 \\ \hline \\ = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 25 \\ + 14 \\ \hline \\ = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 37 \\ + 42 \\ \hline \\ = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 19 \\ + 50 \\ \hline \\ = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 68 \\ + 11 \\ \hline \\ = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 41 \\ + 43 \\ \hline \\ = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 82 \\ + 15 \\ \hline \\ = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 56 \\ + 33 \\ \hline \\ = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 73 \\ + 14 \\ \hline \\ = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 42 \\ + 21 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 33 \\ + 14 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 17 \\ + 42 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 15 \\ + 23 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 26 \\ + 51 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 20 \\ + 64 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 68 \\ + 31 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 59 \\ + 30 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 63 \\ + 13 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 74 \\ + 14 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 77 \\ + 12 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 36 \\ + 52 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 73 \\ + 24 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 81 \\ + 15 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 11 \\ + 48 \\ \hline \end{array}$$

=

¿ Bə n cáarə tiembi furú də nwam dumba nii də
pwisí tə ? Nwanám :

26 pwisí

13

21

19

38

45

M hyouu tou debiim bə nagə twona degə. U tou
debiim-swosəm 15. U hywambəkə u mwanə
debiim-sibəm 23. ¿ U tou debiim twatə bə yí twona
u degə ?

$$15 + 23 = \mathbf{38}$$

$$\begin{array}{r} 15 \\ + 23 \\ \hline 38 \end{array}$$

Dakwecu dai bisí 36 maanə saam bwogətwoli
hyahə ; bə nagə bə sə cwagə. Yapeem bisí 42 sagə
maanə bə nagə bə sə cwagə. ¿ Də í dai bwogətwoli
cwagə bisí twatə ?

Byendäm 8

Dwonsäm bəwagənu kosí də tusa dá sándäm kwa

			
	2	5	3
+	3	1	5
	5	6	8

				
	1	4	7	2
+	2	3	1	4
	3	7	8	6

$$\begin{array}{r} 132 \\ + 121 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 334 \\ + 144 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 2157 \\ + 4602 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 302 \\ + 252 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 463 \\ + 135 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 1254 \\ + 3441 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 555 \\ + 124 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 612 \\ + 237 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 2361 \\ + 2518 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 849 \\ + 130 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 721 \\ + 145 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 3705 \\ + 5151 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 175 \\ + 713 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 293 \\ + 403 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 4460 \\ + 325 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 406 \\ + 373 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 310 \\ + 185 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 7149 \\ + 410 \\ \hline \end{array}$$

=

Kari n da twéi, pwobə cagi da kwosə beyia tarekwona 465. Kari adi, bə sagə kwosi tarekwona 322. Bə kwosi beyia tarekwona twatə ?

Begau paa hatu u syeli hyahə. Nanui disú hirəbə nwam 572. Dapui yiebə n nwam 326.

¿ Syeli hyahə hirəbə bou bə twatə ?

M pwéu togu simau bəwagənu titan. Hwarəkə n da twéi-kə, u da tou paki 1245. Hwarəkə aka, u tou paki 1524. ¿ U tou paki twatə hwarəsí dia hyahə ?

Byendäm 9

Paaräm bəwagənu pwisi dá sándäm kwa

		
	3	5
-	2	3
<hr/>		
	1	2

		
	6	7
-	4	2
<hr/>		
	2	5

$$\begin{array}{r} 24 \\ - 13 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 36 \\ - 12 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 59 \\ - 25 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 78 \\ - 41 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 47 \\ - 16 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 62 \\ - 50 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 88 \\ - 54 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 96 \\ - 32 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 71 \\ - 20 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 54 \\ - 12 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 45 \\ - 31 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 79 \\ - 26 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 65 \\ - 52 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 57 \\ - 13 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 84 \\ - 43 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 96 \\ - 55 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 26 \\ - 13 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 38 \\ - 24 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 72 \\ - 10 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 58 \\ - 42 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 49 \\ - 23 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 37 \\ - 14 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 99 \\ - 25 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 63 \\ - 30 \\ \hline \end{array}$$

=

M halau tou busí 38. B́ kwosə busí 12 u youtwou.
¿ U busí sándə sə twatə ?

M pwéu tumbə balagəsi 45 u kuhu hyahə. Tagəfə
pwomə bəwagənu yáam b́ tutə balagəsi 14.
¿ U balagəsi sándə sə twatə ?

M wuurə kudígə hyahə hina 76. B́ pirə hina 23 b́
hyia kusí. ¿ M yaasə hina twatə b́ yí kwosi ?

Byendäm 10

Paarəm bəwagənu kosí də tusa dá sándəm kwa

			
	4	3	9
-	2	1	5
	2	2	4

				
	3	4	6	5
-	2	3	1	1
	1	1	5	4

$$\begin{array}{r} 145 \\ - 102 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 351 \\ - 140 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2738 \\ - 1602 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 352 \\ - 210 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 473 \\ - 132 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 3284 \\ - 3131 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 657 \\ - 224 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 515 \\ - 203 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 2361 \\ - 1140 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 849 \\ - 534 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 762 \\ - 541 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 5754 \\ - 3151 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 275 \\ - 114 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 396 \\ - 103 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 4965 \\ - 325 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 486 \\ - 274 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 955 \\ - 201 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 6599 \\ - 458 \\ \hline \end{array}$$

=

M pwéu tou butikə Matei hyahə bə kwosu mwénhí sagəsí. U tei Tancei bə nundəní sagəsí 235. Bə hunə bə kwosi sagəsí 122. ¿ U sagəsí sándə sə twatə ?

Biali dakoru-dii hyahə, byendəkabə n diem-bə bə hira, bə nwam 528. Byeni dakahə, byendəkabə 103 yei dakoru. Myati paa kárém bəwagənu byendəkabə n sándə-bə hyambə. ¿ Byendəkabə twatə n tei kárém ?

Byendəkabə n tei-bə kárém bə hyahə 112 mwám.
¿ Byendəkabə twatə n twagərə-bə dii ?

Byendám 11

Dwonsám bəwagənu pwisi dá sandəm bou

		
	¹ 3	6
+	2	7
<hr/>		
	6	3

		
	¹ 1	8
+	3	2
<hr/>		
	5	0

		
	¹ 4	5
+	3	9
<hr/>		
	8	4

		
	¹ 5	7
+	3	8
<hr/>		
	9	5

$$\begin{array}{r} 17 \\ + 24 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 25 \\ + 28 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 37 \\ + 46 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 \\ + 28 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 39 \\ + 14 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 17 \\ + 47 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 15 \\ + 25 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 26 \\ + 58 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 28 \\ + 64 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 58 \\ + 38 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 59 \\ + 21 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 63 \\ + 19 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 69 \\ + 14 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 77 \\ + 15 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 36 \\ + 26 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 49 \\ + 29 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 71 \\ + 19 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 17 \\ + 39 \\ \hline \end{array}$$

=

Kasau tou Matei beisi 14, Tancei beisi 19 bæ nagə kwosi. ¿ U nagə kwosi beisi twatə ?

M putagə kwosə saam sekesetu 48, yapeem kə kwosə 34. ¿ Kə kwosə sekesetu twatə ?

Dacui hyahə hirəbə 26 maanə saam, yapeem hirəbə 58 maanə. ¿ Hirəbə twatə n dóu-bə dacui hyahə ?

Byendäm 12

Dwonsäm bəwagənu kosí də tusa, dá sandəm bou

							
	12	15	8		12	15	7
+	3	9	5	+	5	5	5
	6	5	3		8	1	2

				
	5	¹ 4	7	2
+	2	3	7	2
	7	8	4	4

				
	¹ 1	¹ 3	9	4
+	2	7	6	4
	4	1	5	8

$$\begin{array}{r} 359 \\ + 252 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 462 \\ + 165 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 1754 \\ + 3448 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 555 \\ + 184 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 689 \\ + 237 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 2361 \\ + 1497 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 859 \\ + 94 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 761 \\ + 146 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 3775 \\ + 2851 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 175 \\ + 626 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 293 \\ + 434 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 4459 \\ + 829 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} ^1 ^1 \\ 306 \\ + 182 \\ + 374 \\ \hline \end{array}$$

= **862**

$$\begin{array}{r} 387 \\ + 213 \\ + 185 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 5847 \\ + 1402 \\ + 470 \\ \hline \end{array}$$

=

M pweu bwotə nuoa 135, m hywambəkə bwotə 87,
m magərau bwotə 110.

¿ Tə səsai tə bwotə nuoa twatə ?

Kofi də u hywambəkə bə tou kudisí də hanhí daabu
hyahə. Kudigə-cembəkə hyahə hanhí bou 168,
twagə hyahə í bou 274.

¿ Kofi də u hywambəkə bə tou hanhí twatə ?

Cagi hyini n tumbi tisí bə nagə syela kwándəm.
Syeli cembí hyahə bə mwanə tisí 2390, syeli dyaki
hyahə bə mwanə tisí 1735.

¿ Tisí twatə bə n tumbəm də í syela hyahə ?

Byendäm 13

Paaräm bəwagənu pwisi, də sandəm bou

		
	23	¹ 2
-	2	5
<hr/>		
		7

		
	56	¹ 3
-	3	7
<hr/>		
	2	6

		
	78	¹ 5
-	3	9
<hr/>		
	4	6

		
	45	¹ 7
-	3	8
<hr/>		
	1	9

$$\begin{array}{r} 27 \\ - 19 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 35 \\ - 18 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 44 \\ - 26 \\ \hline = \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 54 \\ - 18 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 41 \\ - 35 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 76 \\ - 28 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 65 \\ - 56 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 55 \\ - 18 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 83 \\ - 45 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 94 \\ - 55 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 26 \\ - 13 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 38 \\ - 24 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 70 \\ - 12 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 51 \\ - 43 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 43 \\ - 29 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 35 \\ - 17 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 97 \\ - 28 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 62 \\ - 36 \\ \hline \end{array}$$

=

Cendau tou wonwonhu də hu nwam wuum dita 50.

Hirau twou maanə bə nundə wuum dita 12.

¿ Wuum dita sándə a twatə wonwonhu hyahə ?

Kofi də u hywambəkə bə kwáhə fyebəsí saam bə tei

tuú yapeem bə mwéi yansí 63. Saam derə bə kwosə

yansí 38. ¿ Bə yansí sándə sə twatə ?

Kukwatau tou kuhu də hu beisí nwam 75.

U tuntwambə u tiim bə burə beisí 46.

¿ Bə sándə beisí twatə bə yí burə ?

Byendäm 14

Paarəm bəwagənu kosí də tusa, dá sandəm bou

							
	4	23	14		78	13	8
-	2	1	5	-	2	6	3
	2	1	9		5	7	5

				
	5	34	11	6
-	2	2	5	1
	3	1	6	5

				
	23	12	56	14
-	2	3	1	6
		9	4	8

$$\begin{array}{r} 352 \\ - 218 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 463 \\ - 182 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 3270 \\ - 2191 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 647 \\ - 253 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 513 \\ - 226 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 2341 \\ - 1170 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 848 \\ - 539 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 762 \\ - 573 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 5854 \\ - 3861 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 215 \\ - 124 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 395 \\ - 107 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 4462 \\ - 925 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 483 \\ - 275 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 955 \\ - 291 \\ \hline \end{array}$$

=

$$\begin{array}{r} 6419 \\ - 458 \\ \hline \end{array}$$

=

M neebu tou butikə bə kwosə saba. Kari dúu dai, u saba da nwam 345. Kari wasə dai, u hei bó n nwam a sándə 167. ¿ U kwosə saba twatə ?

Sanhu yisə kara bə paa Lome. Də i kwobi də nwam kilometa 420. Sanhu hyanhu hu pwéi kilometa 178 bó swani. ¿ Hu sándə kilometa twatə bó nində Lome ?

Bə paa hatu bən nwam Matéi tou hirəbə 20.167. Tancei n tou hirəbə 17.809. ¿ Matéi pwatə Tancei hirəbə twatə ?

Byendám 15 : Peí heim dæ i cuólám

$$5F + 5F + 5F + 5F + 5F = 25F$$

$$10F + 10F + 10F + 10F + 10F = 50F$$

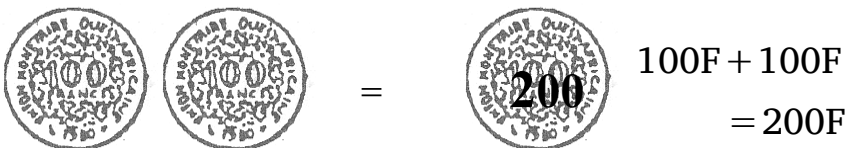
$$25F + 25F = 50F$$

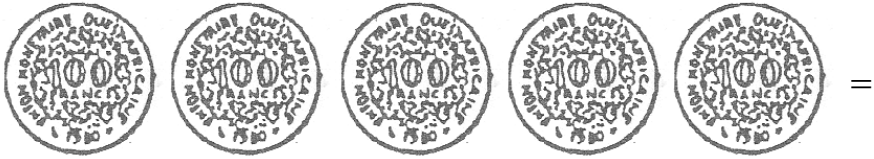
$$50F + 50F = 100F$$

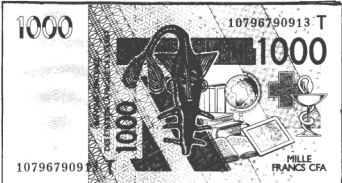
$$50F + 50F + 50F + 50F = 200F$$

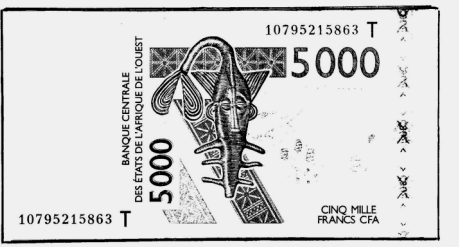

$$100F + 100F = 200F$$

$$100 + 100 + 100 + 100 + 100 = 500 \text{ F}$$

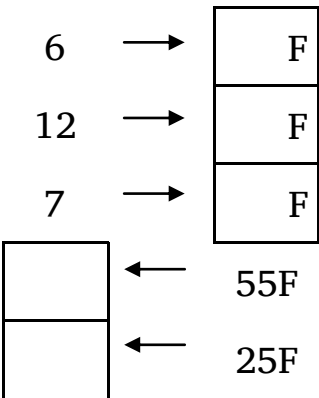
$$500 \text{ F} + 500 \text{ F} = 1000 \text{ F}$$

$$\begin{array}{r}
 1000 \text{ F} \\
 + 1000 \text{ F} \\
 + 1000 \text{ F} \\
 + 1000 \text{ F} \\
 + 1000 \text{ F} \\
 \hline
 5000 \text{ F}
 \end{array}$$

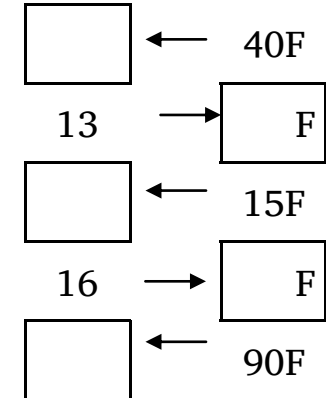
$$\begin{array}{r}
 5.000 \text{ F} \\
 + 5.000 \text{ F} \\
 \hline
 = 10.000 \text{ F}
 \end{array}$$

- 1 = 5F
- 2 = 10F
- 3 = 15F
- 4 = 20F
- 5 = 25F
- 6 = 30F
- 7 = 35F
- 8 = 40F
- 9 = 45F
- 10 = 50F

- 11 = 55F
- 12 = 60F
- 13 = 65F
- 14 = 70F
- 15 = 75F
- 16 = 80F
- 17 = 85F
- 18 = 90F
- 19 = 95F
- 20 = 100F

Peí pugám suu.

1. M dyahə bə cigərə 5.000F ; bə patə m dii hau 3.000F. ¿ M peí sándə i twatə ?

M pirə peí n sándə-hí bə tei kari bə nundə mwénhí 850F. ¿ Sunswama m peí sándə í twatə ?

¿ M yatə twéi bə nundə húndu 225F. Də n sándə i twatə ?

M sagə téi butikə hyahə bə nundə :

cebu 1	225F
tematu 1	75F
busi pakú 1	<u>+ 425F</u>

¿ M di i twatə butikə hyahə ?

M wasə bə hwi cincani.

¿ M peí sándə i twatə ?

Ninsí nundəm sabi

M tei bwogətwoli bá nundə tiim 3,
bə diem bá tə m kwandənu bá patə
3015F. M bə mwanə 5.000F peí
kwahu. Bə n yega cahərəm 1985F.

¿ I mandə bə n nóm fi bə m yega
pei kwahu n dyehu də pei biím n
dyeməm ?

Pharmacie Espoir	
24 / 03 / 2010	
620 F	
870 F	
<u>1525 F</u>	
3015 F	
Espèce	5000 F
Rendu	1985 F
MERCİ	

Cuólə bá mandə peí patə kai nui bəwagənu bə n
yegə cahərəm nui.

Pharmacie	
Boulevard	
15 / 05 / 2010	
2350 F	
725 F	
<u>5450 F</u>	
F	
Espèce 10.000 F	
Rendu	F
MERCİ	

Boutique	
21 / 02 / 2010	
radio 3250 F	
crédit tél. 1000 F	
2 cassettes 750 F	
lampe <u>4125 F</u>	
F	F
Espèce 10.000 F	
Rendu	F
MERCİ	

Librairie	
12 / 08 / 2010	
5 cahiers 625 F	
2 bics 200 F	
2 crayons 100 F	
1 rame <u>2500 F</u>	
F	F
Espèce 5.000 F	
Rendu	F
MERCİ	

Tə byəndə kúnkúndu kili cuóləm də i pei mandəm.

Twoni (tusa)
 Cwobəra (kosi)
 Pyatəhu (pwisi)
 Kili (dumba)

			
1	3	2	8

Sanhu n besə-hu kúnkúndu, hu dwonəm cerəm (1) nwam cili tusi ceri ə (1000). Cwobəri ceri nwam cili kogə cerəkə (100). Pyatəhu n nwam cili pwigə (10). Siigi n nwam kilu (dumbi) ceru (1).

Nara Karə u kúnkúndu tə dwomə sanhu n cerəm (1) bə sándə. U bei n sándə-tu bə hyambə cwobəra tari (3) ; tə sagə sándə. U sagə bei n sándə-tu bə hyambə pyatətu dia (2), tə sagə sándə. U yegə bei n sándə-tu bə hyambə kili nei (8). Nara kúnkúndu nwam:

kili tusa twa tə?

də kili kosi twa tə?

də kili pwisi twa tə?

kili dumbə hyáhə í twa tə?

kili 1000 → 250.000 F

kili + 300 → 75.000 F

kili + 20 → 5.000 F

kili + 8 → 2.000 F

kili = 1328 → 332.000 F

 Kili 1000		 Kili 100		 Kili 10		 Kili 1	
1	250 000 F	1	25 000 F	1	2 500 F	1	250 F
2	500 000 F	2	50 000 F	2	5 000 F	2	500 F
3	750 000 F	3	75 000 F	3	7 500 F	3	750 F
4	1 000 000 F	4	100 000 F	4	10 000 F	4	1 000 F
5	1 250 000 F	5	125 000 F	5	12 500 F	5	1 250 F
6	1 500 000 F	6	150 000 F	6	15 000 F	6	1 500 F
7	1 750 000 F	7	175 000 F	7	17 500 F	7	1 750 F
8	2 000 000 F	8	200 000 F	8	20 000 F	8	2 000 F
9	2 250 000 F	9	225 000 F	9	22 500 F	9	2 250 F

			
2	4	7	3

	2	→	500 000
	4	→	<u>+ 100 000</u>
			= 600 000
	7	→	<u>+ 17 500</u>
			= 617 500
	3	→	<u>+ 750</u>
			= 618 250

			
1	2	9	8

	1	→	250 000
	2	→	<u>+ 50 000</u>
			=
	9	→	<u>+ 22 500</u>
			=
	8	→	<u>+ 2 000</u>
			=

			
3	3	1	5

	→	
3	→	+
	→	_____
3	→	=
	→	+
1	→	_____
	→	=
5	→	+
	→	_____
	→	=

			
4	6	3	7

	→	
4	→	
	→	+
6	→	_____
	→	=
3	→	+
	→	_____
7	→	=
	→	+
	→	_____
	→	=

Naru tei kari bə nagə nundə hundu ninsí. U nundə kalaam 125 F, ciengi 75F, yambirú 350F, kwipu 50F, sekesehu 75F. ¿ Naru kwandənu bə patə i twatə ?

Kasau pwahau sandə bwogətwoli, u dwopədyebə tei u pwahau dyangəm. U dwopə twou mwanə 250F bə nagə bə n num kokou. Twou mwanə 500F bə tə bə nundə cebu. Tarau mwanə 1475F də bə yí nundə bigə ninsí. ¿ Bə n mwanə peí səsai də i pwahau í nwam i twatə ?

Dabaru tei kari bə nagə kwosi busí dia. Bugə twagə cigərə 6750F, twagə cigərə 8500F. ¿ U pei sai nwam i twatə ?

Dasibu tei bwogətwoli bá nundə tiim 7855F bá mwanə 10.000F peí kwahu. ¿ Bə yí u yega i twatə ?

Sanhu hyau nagə nundə san-kwara dia. San-kwari ceri nwam 58.000F. Bə sagə nagə dwosə də í sanhu cerəsí 25.000F.

¿ Sanhu hyau yí dwosə u sanhu i twatə ? Sanwa, Sanhu hyau hwarəkə peí nwam 112.000F. U yí bində e peí bá dwonsə bá dwosə u sanhu.
¿ U yí bində u dwopu i twatə ?

Twamdyahəkaám:

I ya nuyena aha bə diem a tiemba hanə hyahə.

8 nei

 pwigəm də n nasi

 pwisi tari də n peléi

 pwisi nei də n num

 kosi tari də pwisi hadwam də n peléi

 kosi nei də pwisi dia də n wái

 tusa dia dé kosi hadwam də pwisi tari də n nei

I ya tiemba aha bə diem a nuyena hanə hyahə.

5 _____

13 _____

46 _____

154 _____

562 _____

1250 _____

Dépôt Légal N° 5438 ; 4ème trimestre 2011
Bibliothèque Nationale
ISBN : 978-99919-864-4-9

PRIX : 500 F CFA